

Jak se dostala cena „Trilobit“ do Berouna

How did the Award "Trilobite" Get to Beroun?

Irena Jančaříková¹, Martin Skyba², Anna Matoušková³, Jana Forejtová⁴

Abstract

The Czech Film and Television Union (FITES) has been awarding the annual prize of „Trilobite“ since the 60ties of the last century. The extraordinary event in the film and television production can be awarded. In 1970, the FITES was prohibited, mainly due to its negative attitude to the occupation of the country in 1968. After November 1989, it was renewed. Since 1991 the prize „Trilobite“ has been awarded again and in 1995 a new award „Prize of Ladislav Vančura“ was introduced. Since 2000 the prize „Trilobite“ has been awarded in Beroun as a result of connecting the award „Trilobite Beroun“ with the Town of Beroun, which lies in the centre of the Barrandian, a region of world-known deposits of fossils, especially the most famous trilobites. The town of Beroun gives a background and this way the event has entered the cultural life of the town. The prize „Trilobite“ has been made by Rückl Glassworks since 2000. They are made from Czech crystal. The species of Trilobite Dalmanitina socialis, whose drawing is implanted in a piece of crystal, was chosen intentionally for awarding because it is a kind commonly found in the surroundings of Beroun.

Český filmový a televizní svaz – FITES, uděluje každoročně cenu „Trilobit“, která je symbolem uznání nejlepším původním audiovizuálním dílům české filmové a televizní tvorby. Zprávy o udílení této ceny se pravidelně objevují v médiích, zejména v tisku a v televizi. V novinách si na konci roku 1998 přečetla zprávu o ceně „Trilobit“ také dlouholetá pracovnice berounského muzea Ivana Macháčková. Neprodleně o tom informovala geoložku muzea Irenu Jančaříkovou a požádala ji, aby o ceně zjistila podrobnější údaje za účelem muzejní dokumentace. Jančaříková se zprvu zjišťování bránila, neboť bylo zjevné, že se nejedná o zkamenělinu trilobita a tudíž cena nepatří do oboru geologie. Na to Macháčková kontrovala poznámkou, že geoložka společně s paleontologem Ivo Chlupáčem zkoumali dokonce i štukové trilobity v obřadní síni berounské radnice, což také nejsou opravdové zkameněliny. Jančaříková tedy podlehl argumentaci Macháčkové a začala zjišťovat podrobnosti o ceně „Trilobit“.

Počátkem roku 1999 byla Irena Jančaříková na základě telefonického dotazu ujistěna členkou výkonného výboru FITESu Jarmilou Cysařovou, že je možné se o udělování cen „Trilobit“ dozvědět více přímo na jejich slavnostním předávání, na které obdrží pozvánku. Od února do listopadu 1999 se nic nedělo, až v prosinci přišla do Muzea Českého krasu pozvánka FITESu na předávání cen v hotelu Hoffmeister v Praze. Z Berouna se na tuto akci vypravily Irena Jančaříková a Zdenka Kalašová. Na pracovnice muzea se obrátil tehdejší předseda (dnešní místopředseda) FITESu, scenárista a režisér Martin Skyba s dotazem, zda by bylo možné cenu „Trilobit“ předávat v Berouně. Tento návrh muzejnice zcela nadchl, avšak bylo zřejmé, že pro muzeum by bylo uspořádání této prestižní akce po všech stránkách příliš náročné. M. Skyba se proto obrátil na Městský úřad v Berouně, konkrétně na tehdejší místostarostku Annu Matouškovou. Ta ocenila velký význam, který přinese městu Beroun cena „Trilobit“. Také starosta Berouna Jiří Besser s předáváním cen souhlasil, a tak se začalo s přípravou celé akce, která se uskutečnila poprvé v Berouně v prosinci roku 2000. Osobou zodpovědnou za zdárný průběh se stala tehdejší vedoucí odboru

školský, kultury a vnějších vztahů Městského úřadu v Berouně Jana Forejtová.

Udílení cen „Trilobit“ se stalo v Berouně od roku 2000 výjimečnou společenskou událostí (Kosek 2003). Došlo zde totiž k vtipnému propojení ceny Trilobit Beroun s městem Beroun, který leží v centru Barrandienu, oblasti světově proslulé nálezy zkamenělin, z nichž nejznámější jsou právě trilobiti. Došlo zde ke krásné symbióze mezi FITESem a Městem Berounem. Město Beroun poskytuje pro udílení cen důstojné prostředí a tato událost vstoupila do kulturního života města.

Prezentace této soutěže probíhala v České televizi během devadesátých let bohužel vždy jen standardním způsobem - zpravodajstvím v rámci „Událostí“ nebo „21“. Situace se však naštěstí obrátila a Česká televize každoročně od roku 2000 vytváří dokumentární publicistický pořad o této slavnosti vysílaný v určitém časovém odstupu po slavnostním ceremoniálu. Místopředseda FITESu M. Skyba je autorem scénáře půlhodinového pořadu o celé akci. Tento pořad zachycuje atmosféru vlastního předávání cen, seznamuje diváky s prací porotců a v neposlední řadě prezentuje město Beroun a jeho okolí. Při natáčení dokumentu televizní štáb úzce spolupracuje s Muzeem Českého krasu. Jde zejména o poskytování sbírkových předmětů, např. zkamenělin trilobitů, o vyhledávání odborné literatury a archivních materiálů, či o odbornou konzultaci při filmování na paleontologické lokalitě.

Cena „Trilobit“ se předávala v Berouně v letech 2000-2002 a 2004 v obřadní síni berounské radnice. Shodou okolností se zde na stropě síně nachází šest štukových trilobitů, jejichž skutečné exempláře se vyskytují v bezprostředním okolí Berouna (Jančaříková, Chlupáč 1994). Tedy další spojitost s trilobity. V roce 2003 se ceny „Trilobit“ předávaly v nově opravené Duslově vile z roku 1890, postavené v neorenesančním stylu. Bohatý berounský měšťan Martin Dusl byl mimo jiné i velkým sběratelem zkamenělin (včetně trilobitů) a přátelil se s významnými vědci mezi kterými nechyběl ani sám Joachim Barrande. I zde lze tedy nalézt spojitost mezi udílením cen „Trilobit“ a berounskými trilobity.

Historie předávání cen „Trilobit“ je poněkud komplikovaná. Trilobit je symbolem cen, které uděluje FITES (Český filmový a televizní svaz) od 60. let minulého století jako výraz uznání nejlepším uměleckým činům za uplynulé roční období zvlášť ve filmové a zvlášť v televizní tvorbě. Na prahu roku 1970 však byl FITES ministerstvem vnitra rozpuštěn a zakázán pro svůj neústupný odpor proti okupaci země a kolaborantské politice naší reprezentace po nástupu Gustáva Husáka do vedoucí funkce v KSČ (Cysařová 2004). Hlavním důvodem zákazu byl Trilobit - porota jej udělila Vlastimilu Vávrovi za dokumentární pořad „Na pomoc generální

¹ Muzeum Českého krasu, Husovo nám. 87, 266 01 Beroun, email: irena.jancarikova@muzeum-beroun.cz

² FITES, Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2, email: info@fites.cz

³ Krajský úřad Středočeského kraje, Zborovská 11, 150 21 Praha 5, email: matouskova@kr-s.cz

⁴ Městský úřad v Berouně, Husovo nám. 68, 266 43 Beroun, email: oskvv@mberoun.cz

Čes. kras (Beroun), 31(2005), 51-52

ISSN 1211-1643

ISBN 80-903477-0-3

prokuratury“, který se pokusil objektivně objasnit „záhadnou smrt Jana Masaryka“.

Po listopadu 1989 došlo k obnově Unie českého filmového a televizního svazu FITES k 1. lednu 1990. Od roku 1994 se oba svazy sjednotily a tvoří jeden společný Český filmový a televizní svaz FITES.

Od roku 1991 byla obnovena i cena „Trilobit“, k níž přibyla v roce 1995 „Cena Vladislava Vančury“, udělovaná za celoživotní přínos rozvoji české audiovizuální kultury. Ceny „Trilobit“ jsou udělovány každoročně za díla původní audiovizuální české filmové a televizní tvorby (Skyba 2004, 2005). Porota hodnotila filmy a pořady, uvedené od 1. prosince do konce listopadu následujícího roku. V roce 2005 došlo ke změně statutu i organizace předávání cen. O ocenění se mohou ucházet filmy a pořady českých i zahraničních filmových a televizních tvůrců, pokud dílo vzniklo v české produkci nebo koprodukcí s výrazným podílem českých tvůrců, které byly veřejně promítnuty v období od 1. ledna do 31. prosince hodnoceného roku. Ve výjimečném případě se ocenění udílí tvůrčím týmům. Slavnostnímu vyhlášení bude patřit předposlední či poslední lednová sobota. Vedle jediné „Ceny Vladislava Vančury“ se udílí maximálně pět „Trilobitů“ za mimořádný výkon v oboru některé z uměleckých činností, které spoluvytvářely konkrétní dílo nebo více děl v hodnoceném období. Pokud dojde porota k rozhodnutí, že úroveň posuzovaných děl je slabá, nemusí udělit všechny „Trilobity“. Porota, která zasedá od poloviny října do konce listopadu a má obvykle sedm členů, může dále udělit svou „Zvláštní cenu“ a maximálně pět „Čestných uznání“. Vybírá z více než padesáti filmů, dramatických pořadů, dokumentárních filmů, publicistických cyklů, vzdělávacích pořadů včetně moderátorských výkonů a animované tvorby. Verdikt poroty je znám začátkem prosince, pro veřejnost je však embargo až do slavnostního vyhlášení.

Spolupředatelem udělování těchto cen byla od roku 1995 do roku 2000 Nadace Český literární fond, která od roku 2001 vstupuje do projektu pouze s dotací „Ceny Vladislava Vančury“. Od roku 2000 jsou významnými partnery Město Beroun, Sklárna Rückl z Nížbora a částečně i Muzeum Českého krasu v Berouně. V roce 2002 se jako donátor dvou „Trilobitů“ připojila firma Centrum FotoŠkoda. Dalšími partnery jsou Nadace Život umělce a Ministerstvo kultury ČR.

Sklárna Rückl vytváří od roku 2000 z českého křišťálu novou podobu „Ceny Vladislava Vančury“ a cen „Trilobit“. Druh trilobita, jehož kresba je zasazena v kusu křišťálu, byl vybrán pro udílení cen zcela záměrně po konzultaci s I. Jančaříkovou z berounského muzea. Autorem vědecké paleontologické rekonstrukce trilobita je paleontolog Václav Petr. Jedná se o trilobita *Dalmanitina socialis* (Barrande, 1846) ze středního ordoviku, stupně beroun, letenského souvrství. *Dalmanitina socialis* patří mezi fakopidní trilobity. Krunýř je protáhlý, středně klenutý s polokruhovým hlavovým štítem, trupovou částí složenou z 11 článků a relativně velkým pygidiem s dlouhou střední osou, která přechází v dlouhý kaudální trn. Na hlavovém štítu jsou nápadné vždy tři páry glabelárních rýh, které dělí okraje glabely na samostatné laloky. Charakteristické jsou i velké, obloukovité, nápadně vyniklé oči, obvykle s dobře zachovanou mozaikou jednotlivých oček. Celé exempláře jsou vzácné, ale izolované části krunýřů patří k běžným zkamenělinám na většině lokalit (Prokop 1989). Trilobit *Dalmanitina socialis* je význačný druh, hojně nalézáný v bezprostředním okolí Berouna, např. na Dědu, Ostrém nebo u Veselé.

Po pěti „berounských“ ročnících soutěže Trilobit, jejichž vyhlášení mohl být v intimním prostředí obřadní síně berounské radnice (jednou v Duslově vile) přítomen jen omezený počet diváků,

se tato slavnost v sobotu 28. ledna 2006 otevře prakticky všem zájemcům z Berouna i okolí. Už od dopoledních hodin připraví FITES v berounském kině volně přístupný bohatý program, v němž nebudou chybět např. ukázky nových Večerníčků, oceněné filmy a pořady, ale také besedy s jejich tvůrci. Kolem 17. hodiny slavnost vyvrcholí předáním cen a uznání a na úplný závěr bude promítán některý z oceněných filmů nebo televizních pořadů.

Takový je plán a záměr a věříme, že Den Trilobitů založí novou tradici, která vždy na počátku roku obohatí kulturní život královského města Beroun.

Literatura:

- Cysařová J. (2004): Kterak nám před 35 lety zakazovali FITES. – *Synchron, zpravodaj Českého filmového a televizního svazu FITES*, 03, 4: 7. Praha.
- Jančaříková I., Chlupáč I. (1994): Trilobiti v obřadní síni berounské radnice. – *Čes. kras (Beroun)*, 19: 41-48.
- Kosek O. (2003): Beroun a trilobit, Trilobit a Beroun. – *Synchron, zpravodaj Českého filmového a televizního svazu FITES*, 02, 5: 31. Praha.
- Prokop R. (1989): *Zkamenělý svět*. – Kotva Práce:1- 275. Praha.
- Skyba M. (2004): Kdo získá Trilobity letos? – *Synchron, zpravodaj Českého filmového a televizního svazu FITES*, 03, 5: 20. Praha.
- Skyba M. (2004): *Ceny Trilobit Beroun 2004 a Cena Vladislava Vančury, které uděluje Český filmový a televizní svaz*. – FITES, Město Beroun, Nadace ČLF, Nadace Život umělce a Centrum FotoŠkoda s přispěním Ministerstva kultury ČR. – *Synchron, zpravodaj Českého filmového a televizního svazu FITES*, 03, 6: 15. Praha.
- Skyba M. (2005): To byl Trilobit Beroun 2004. – *Synchron, zpravodaj Českého filmového a televizního svazu FITES*, 04, 1: 16-17. Praha.